

TRES REVISTES LOCALS VALENCIANES I LA GUERRA CIVIL

AGUSTÍ COLOMINES I COMPANYS

La proliferació de revistes locals és un fenomen destacadíssim al País Valencià. N'hi ha a Alaquas (*Quaderns d'Investigació*), Benicarló (*Butlletí del Centre d'Estudis del Maestrat*), Lliria (*Lauro*), Pego (*Quaderns de Cultura*), Torrent (*Torrents*), Xàtiva (*Papers de la Costera*) i altres que em deixo. Al feix de revistes que acabo d'esmentar cal afegir tres noms més, que convé singularitzar. Aquestes revistes són: *Afers* (Catarroja), *Quaderns* (Sueca) i *Ullal* (Gandia). Totes tres nasqueren a redós del moviment valencianista d'esquerra de la darrerria dels setanta i al caliu de les reunions científiques comarcals i locals, força reeixides i dinàmiques. Recordem sinó la I Assemblea d'Història de la Ribera del 1980 o bé el I Simpòsium d'Història de l'Horta-Albufera, que fou l'origen d'*Afers*.

Com sempre passa en aquesta mena de projectes, és clar que no rutllen si no tenen enrere seu una ànima que els empenyi. Així

doncs, el tàndem format pels professors Antoni Furió i Josepa Cortés és el responsable de *Quaderns*, els quals tenen cura també de l'important Arxiu Municipal de Sueca. Ferran Garcia, medievalista i professor també a la Universitat de València és el director d'*Ullal*, que de fet és la revista del Centre d'Estudis i Investigacions comarcals Alfons el Vell de La Safor. El número 1, del febrer de 1982, no porta la capçalera actual, ja que la revista aleshores s'anomenava *Guaita*. I, per fi, *Afers*, el director de la qual és Manuel Ardit, professor d'història moderna, que substituï el desaparegut Sebastià Garcia Martínez, fundador d'una revista que conduï sàviament i que fou professor valencià a la Universitat de Múrcia. De totes maneres, no podrem entendre l'existència d'*Afers* sense fer esment de la tenaç parella que formen Vicent S. Olmos i Antoni López, ambdós especialitzats en el segle XVII i que són una mena d'activistes culturals de l'Horta-Albufera.

La commemoració del cinquantenari de la guerra d'Espanya ha fet que aquestes tres revistes aprofitessin l'avinentsa per traure a la llum un número especial. En el cas de *Quaderns* (núm. 8, 1986) i *Afers* (núm. 3, 1986), monogràfic i en el d'*Ullal* (núm. 10, 1986) en forma de dossier, que cal sumar a un altre anterior confeccionat la primavera de 1983 (núm. 3). A fi de ressenyar el contingut dels articles que s'hi inclouen, els he agrupat per temes, indicant-hi entre parèntesis la revista que els acull.

HISTORIOGRAFIA

Albert Girona: «**La historiografia valenciana de la guerra civil: un estat de la qüestió**» (ULLAL). L'autor fa un repàs a la historiografia sobre la guerra quant a les fonts, les característiques i els objectius dels treballs, alhora que ens serveix una cronologia de les publicacions i de l'interès pel tema. Com que arran de l'aniversari han aparegut al mercat valencià nous títols, és clar que n'hi manquen.

Pelai Pagès: «**La Guerra civil espanyola, cinquanta anys després. Assaig d'aproximació bibliogràfica**». (AFERS) És una visió minuciosa de la

producció bibliogràfica, que ultrapassa l'àmbit valencià.

ARTICLES TEÒRICS

Jesús E. Alonso i Eduard Frasset: «**Notes al voltant de la guerra civil espanyola i el concepte de revolució**» (ULLAL). Els autors analitzen el tractament del terme *revolució* en la historiografia liberal anglosaxona i la de caràcter llibertari que ha estudiat la guerra. Partint de la diferenciació leninista entre *revolució* i *situació revolucionària*, conclouen que la guerra és encara avui mitificada perquè continua plantejant-se que s'hi donà una vertadera revolució social, quan segons ells no passà d'una situació revolucionària.

Agustí Colomines i Companys: «**Una qüestió d'honor? Notes breus sobre l'esquerra revolucionària i el fet nacional durant la segona República**» (AFERS). L'article reivindica l'arreglament de l'anarco-sindicalisme i de l'heterodox POUM en defensa del fet nacional, assumit, per contra del que fa la burgesia, com una expressió més de la lluita de classes, de tal manera que l'esquerra revolucionària propugnarà, durant la República i la contesa, l'autonomia dels pobles ibèrics i fins i tot el dret a l'autodeterminació.

QÜESTIONS MUNICIPALS

Albert Girona: «**Hisenda i Guerra civil: Algunes consideracions sobre la incidència de la contesa en la fiscalitat i en les finances municipals valencianes (1936-1939)**» (AFERS). A través de l'ús dels fons de la Delegació d'Hisenda de València, conservats a l'Arxiu del Regne, es traça una aproximació al problema de les exaccions a la capital del Túria —presidida per la indisciplina fiscal— i, en acabant, resumeix les característiques generals de la gestió dels Consells municipals, prèvia consideració de les finances municipals dels pobles menuts, com ara Xarafull, Benaixeve, Benaguasil, i dels grans: Gandia, Cullera, Xàtiva, Catarroja, Alzira, Algemesí.

Albert Girona: «**La política municipal de Sueca durant la guerra civil (1936-1939)**» (QUADERNS). Examina la formació del Consell Municipal Popular de Sueca a partir de la lectura de les actes municipals. N'avalua els èxits i els fracassos de la gestió, i la composició.

afers

fulls de recerca i pensament

Especial Guerra Civil

QÜESTIÓ AGRÀRIA

Vicent Abad: «Els fonaments ideològics del control de l'economia citrícola: el CLUEA (1936-1937)» (AFERS). Analitza els fonaments ideològics del CLUEA amb documentació procedent de l'arxiu de Salamanca i amb revistes com *La Voz de la CLUEA*, *Colectivismo* i *CLUEA*. Uns fonaments arrelats en el col·lectivisme agrari, per concloure amb la indicació del caràcter reformista més que no revolucionari d'aquell projecte de transformació de les estructures de l'economia taronjaira valenciana.

Rafael Aracil i Màrius Garcia Bonafé: «El problema de la terra a Sueca» (QUADERNS). De fet és un antic article, que data del 1974, que observa la situació del camp suecà servint-se del que deia l'«Acta de constitució de la Comisión Administradora de Agricultores del Término Municipal de Sueca».

Aurora Bosch: «La reforma agrària durant la Guerra civil» (QUADERNS). És una actualització del tema a partir de la documentació privada de la família Garcia Messeger, l'inspirador i principal artífex de la reforma agrària, molt ric en projectes en els quals és possible resseguir les diverses redaccions, mecanografiades i autògrafes.

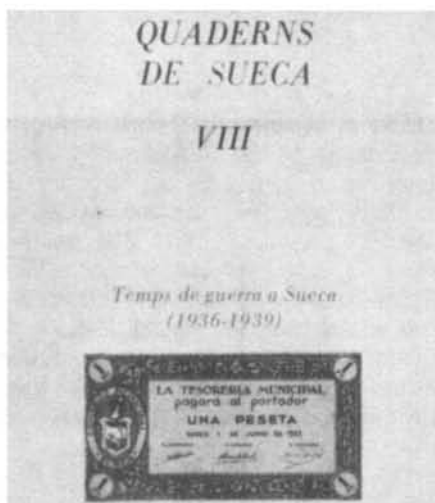
Joan A. Iborra: «El Muntó de Silla, una experiència de col·lectivitat agrària al País Valencià» (AFERS). Servint-se de documentació del CLUEA, l'autor analitza el desenvolupament d'una col·lectivitat agrària al País Valencià, concretament de la comarca de l'Horta-Albufera.

MOVIMENTS POLÍTICO-SOCIALS

Joan del Alcàzar: «Apunts sobre l'actitud comunista a Sueca durant la Guerra civil» (QUADERNS). És una reconstrucció, a partir de les fonts orals, de l'actuació del Partit Comunista, inicialment marginal en el concert polític suecà, però que adquirí més tard un fort protagonisme.

Cristina Carbonell i Salvador Calatayud: «Socialistes i republicana» (QUADERNS). Els autors reconstrueixen el perfil del republicanisme i el socialisme present a Sueca des dels seus inicis, sobretot analitzant la revista *Mosaico*, que del juliol de 1936 en endavant esdevingué l'òrgan d'expressió de les JSU.

Manuel Chust: «La dreta camufalda: Sueca, 1931-1939» (QUADERNS). A partir de les abundoses

sol·licituds d'ingrés a Falange una vegada s'acabà la guerra, l'autor intenta quantificar i esbossar el «camouflage» en partits o sindicats d'esquerra, per raons de supervivència o bé per oportunisme, d'elements de la dreta suecana.

Ismael Saz: «El Sueco, una aproximació a l'estudi de la dreta a Sueca durant la II República» (QUADERNS). L'autor analitza els editorials i els articles d'opinió d'aquesta publicació, la majoria dels quals anaven signats pel canonge de la Seu de València don Elías Olmos Canalda, en què s'hi veu la trajectòria ideològica del conservadorisme local, especialment del catolicisme social.

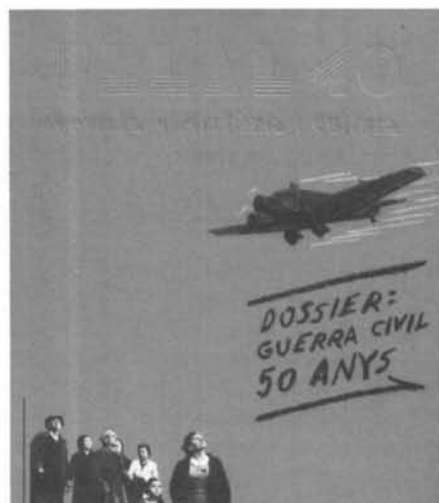
ASPECTES CULTURALS

Sebastià Garcia i Vicent L. Salavert: «L'ocupació de la Universitat de València el 1939 pel quintacolumnista Manuel Batlle, catedràtic de Múrcia» (AFERS). La vespra de l'entrada victoriosa de les tropes franquistes, Manuel Batlle, irromp en el Rectorat amb diversos escamots, per depositar les autoritats acadèmiques i autonomenar-se Rector en nom del «Partido Nacional de España». Cosa que significà l'inici d'una etapa de depuracions i repressió que culminà amb l'assassinat de l'ex-Rector Joan Peset i Aleixandre.

Maria Ferranda Mancebo: «La participació dels estudiants en la guerra civil. I. Les publicacions» (AFERS). Aquest article versa sobre la participació dels estudiants en les publicacions aparegudes arran de la guerra. Emparament-se en els testimoniatges orals i, a més, estudiant les característiques formals, el contingut i la significació de la premsa juvenívola —especialment la universitària—, l'autora fa una radiografia de la participació dels estudiants en els fets bèl·lics. Hi apareixen noms avui conegudíssims: Gonçal Castelló, Ricard Blasco, Juan Gil-Albert, Ricard Muñoz Suay, Antoni Armengod, Angel Gaos, Renau, Pérez Contel, Ballester, Enrique Tierno Galván, José Laín, Emili Gómez Nadal, etcètera, que escrivien a «Nueva Cultura», *Nosaltres* o «Renovació».

VIOLÈNCIA I REPRESSIÓ

Joan J. Adrià: «De la guerra civil a la postguerra civil: contribució a l'estudi de la repressió

franquista» (AFERS). En aquest article s'estudia el cost de la repressió franquista al Camp del Túria, de manera especial de la Pobla, Benaguasil i la mateixa Llíria. Tot això, embolcallat d'unes reflexions metodològiques sobre com s'han de fer aquesta mena d'estudis, encara primerencs al País Valencià.

Vicent Gabarda: «un aspecte de la repressió franquista: els afusellaments de Paterna» (AFERS). L'autor s'ocupa del problema global de les pèrdues humanes durant la contesa, per passar a reflexionar sobre la metodologia a emprar en estudiar la repressió tot propugnant la utilització del Registre Civil, secció de defuncions, com a únic mitjà per aconseguir una quantificació adient i altres dades del més gran interès, com ara noms, edats, professions i origen geogràfic dels afusellats. 2238 sentències de mort, executades a Paterna del 3 d'abril de 1939 al 10 de novembre de 1956, és el balanç escruixidor d'un dels aspectes de la repressió de Franco.

J. Daniel Simeon i Riera: «La cultura popular i el terror revolucionari de 1936: el cas de la ciutat de Llíria» (AFERS). Aplicant la conceptualització explicativa de les revoltes populars esgrimida per G. Rudé, l'autor enquadra el terror revolucionari com a manifestació espontània dels qui, immersos en una cultura tradicional d'encuny agrari, trobaren en el caos que provocà la insurrecció una conjuntura irreplicable per abatere els enemics de classe.

DIVERSOS

Eladi Mainar: «Els ports de València i Gandia, via d'arribada de les armes republicanes» (AFERS). Emprant informació secreta del «War Office» britànic, l'autor estudia les xifres i les característiques del material bèl·lic desembarcat al Grau fins a mitjan 1937 i després a Gandia, material que procedia tant de la Unió Soviètica com del mercat negre.

Eladi Mainar i Maria Josep Folguera: «Història oral de la guerra civil a Simat de Valldigna» (ULLAL). És un breu repàs als esdeveniments ocorreguts en aquest poblet, els quals han estat reconstruïts per mitjà de les entrevistes, ja que la documentació escrita és molt minsa i calia recórrer a les dades que encara reté la memòria popular.